

Boheem

teatri peatoetaja

155. hooaeg

GIACOMO PUCCINI

Boheem

La bohème

OOPER NELJAS VAATUSES ÜHE VAHEAJAGA
OPERA IN FOUR ACTS WITH ONE INTERMISSION

Helilooja / Composer Giacomo Puccini

Libretistid / Librettists Luigi Illica, Giuseppe Giacosa

Muusikajuht ja dirigent / Music Director and Conductor Risto Joost

Dirigendid / Conductors Aleksandr Bražnik, Endel Nõgene, Kasper Joel Nõgene

Lavastaja / Director John Ramster (UK)

Kunstnik / Scenographer Bridget Kimak (Kanada/UK / Canada/UK)

Valguskunstnik / Lighting Designer Palle Palmé (Rootsi / Sweden)

Lavastaja assistent / Director's Assistant Merle Jalakas

Vastutav kontsertmeister-repetiitor / Chief Concertmaster-Repetitor Toomas Kaldaru

Kontsertmeistrid / Concertmasters Piia Paemurru, Margus Riimaa

Peakoormeister / Chief Chorusmaster Kristi Jagodin

Koormeister / Chorusmaster Martin Sildos

Koori kontsertmeister / Chorus Concertmaster Helmi-Julia Nyman, Stefano Chiurchiù

Produtsent / Producer Kätlin Hoop

Inspisient / Stage Manager Meelis Hansing

ESIETENDUS 2. MAIL 2025 VANEMUISE SUURES MAJAS

PREMIERE ON MAY 2ND 2025 AT THE VANEMUINE THEATRE GRAND BUILDING

Osades / Cast

Mimi

Mirjam Mesak (Baieri Riigiooper / Bayerische Staatsoper) /
Tamara Kalinkina (Ukraina / Ukraine)

Rodolfo

Gabriele Mangione (Itaalia / Italy) /
Raimonds Bramanis (Läti Rahvusooper / Latvian National Opera)

Musetta

Kadri Kõrvek (Rahvusooper Estonia / Estonian National Opera) /
Pirjo Jonas

Marcello

Jānis Apeinis (Läti Rahvusooper / Latvian National Opera) /
Taavi Tampuu /
Tamar Nugis (Rahvusooper Estonia / Estonian National Opera)

Schaunard

Simo Breede /
Raiko Raalik (Rahvusooper Estonia / Estonian National Opera)

Colline

Märt Jakobson / Kristjan Häggblom

Benoit

Atlan Karp / Simo Breede

Alcindoro

Taavi Tampuu / Atlan Karp

Parpignol

Rasmus Kull / Hisatoshi Nezu

Tolliametnik / Daganiere

Janari Jorjo

Seersant / Sergente

Artur Nagel / Egon Laanesoo

Lapssolist / Child soloist

Rasmus Haav / Stefan Simanis

Vanemuise ooperikoor,

Tartu Karlova kooli lastekoor,

Vanemuise sümfooniaorkester /

Vanemuine Opera Chorus,

Tartu Karlova School children's choir,

Vanemuine Symphony Orchestra

„Dolce malia”: „Boheemi” magus maagia

Puccini „Boheem” on ooper, mis alates selle 1896. aasta esietendusest pole iial moest välja läinud – põlvkondade kaupa on selle ooperi magus maagia publikut kütkestanud ning see on jätkuvalt üks enimmängitud oopereid maailmas. Klassikaline suureks kasvamise lugu kahest noorest inimesest, kes külmal Pariisi jõuluõhtul kohtuvad ja armuvad, ning nende armastusloo traagiline lõpp puudutavad südant ning meenutavad publikule esimest korda, mil nemad armusid, kui ka esimest korda, mil tuli olla täiskasvanu ning seista silmitsi sünge reaalsusega.

Oma lühikese kestuse jooksul jõuab „Boheemi” sündmustik tõusta joovastavatesse kõrgustesse ning seejärel viia vaataja traagika sügavikku. Viimase paari nädala jooksul lavastusega tööd tehes olen taaskord hämmastunud selle ooperi ökonoomsusest ja täpsest loojutustamisest. Ükski sõna pole liigne, kärpeid pole võimalik teha – sõna „geniaalne” kasutatakse meie päevil kaugelt liiga tihti, kuid „Boheem” on tõesti veatu kunstiteos. Metatasandil on see ooper täpselt sedalaadi kunstiline täius, mida noored boheemlased nagu Rodolfo ja Marcello läbi raskuste saavutada püüavad.

Meie lavastuse tegevus leiab aset 1960ndate Pariisis, kesk noorte loomeinimeste uut põlvkonda, kes on paari aasta pärast liikumas populaarkultuuri ja peavoolu maitse äärealadelt moe ja kunsti-uuenduse epitsentrisse. Hetkel, mil publik ooperi peategelastega kohtub, võivad nad olla vaesusest räsitud ja tõrjutud avangard, kuid uue kirjasõna, uue kunsti, uue muusika ja uute ideede osas on nad miljonärid, kui vaid leiduks keegi, kes neid märkaks ning pakuks neile võimalusi, mida nad vajavad. Noorte meeste ellu saabub noor naine. Nende tutvus naisega kestab ainult paar kuud, kuid naise mõju saab olema tohutu – tema intelligentsus, avatus, ilu ja julgus inspireerivad neid maailma muutma ning tema eeskuju mõjul saab nende kunst seda paremaks. Kui Mimi oleks ellu jäänud, võinuks ta olla neist kõige andekam – tema kõne on kui sundimatu luule, ta elab ise seda teadvustamata metafoorides ja sümbolismis. Nagu Rodolfo hetkega teab, võib tema proovida olla poet ja pidevalt selles ebaõnnestuda, Mimi aga on poeesia inimkujul.

„Boheemiga” pöördus Puccini sellise ooperis kasutatud loojutustamise vormi poole nagu „verism” – narratiivid tavalistest inimestest, mitte kuningatest, printsessidest ega müütilistest jumalatest. Noore kunstililli valmistava õmblejanna lugu ja hing võivad olla samavõrd mäletamist väärt; tal on määratu mõju inimestele, keda ta oma üürikeses elus armastab ning ka neile miljonitele inimestele, kes alates 1896. aastast on kuulnud ja näinud tema lugu. Mimi on see,

kes lausub esimesena fraasi „dolce malia“ ehk „magus maagia“ selle kohta, kuidas kunst võib meid mõjutada, meid liigutada ja meid lohutada. Ta kõneleb meie kõigi nimel ja kõnetab meid kõiki. Ma loodan, et naudite seda lavastust.

John Ramster, lavastaja

“Dolce malia”: the sweet magic of La bohème

Since its premiere in 1896, Puccini's *La bohème* is an opera that has never gone out of style – generation after generation, the opera's sweet magic casts its spell over audiences and it remains one of the most performed operas in the world. The classic coming-of-age story of two young people meeting and falling in love on a cold Parisian Christmas Eve and the tragic end of their love story touches our hearts, reminding the audience not only of the first time they fell in love but also of the first time that it was necessary to be an adult, to face up to grim reality.

In its brief running time, *La bohème* hits joyful heights and then transports you to tragic depths. Working on the piece these last few weeks I have been stunned all over again by the economy and precision of the opera's storytelling. No word is superfluous, there are no cuts possible - the word “genius” is used far too often these days, but *La bohème* is truly a flawless work of art: in a very meta sense this opera is exactly the artistic perfection that the young bohemians like Rodolfo and Marcello are struggling to achieve.

We have set our production in 1960 in Paris among an emerging generation of creative young people who in a few years will move from the edges of popular culture and taste to the epicentre of fashion and cutting-edge art. At this point where we meet the opera's protagonists, they might be the poverty-stricken and ignored avant-garde, but they are millionaires when it comes to new writing, new art, new music and new ideas, if only they can find someone to notice them and give them the opportunities they need. Into the young men's lives arrives a young woman whom they will only know for a few months but whose impact on them will be enormous – her intelligence, openness, beauty and courage are what will inspire them to change the world in the years to come and her example will make their art all the greater. Had she lived, Mimi could have been the greatest of them all - the way she speaks is effortless

poetry, she unconsciously lives within metaphor and symbolism. As Rodolfo instantly knows, he might be currently trying and continually failing to be a poet, but Mimi *is* poetry itself, in human form.

With *La bohème* Puccini embraced a form of storytelling in opera known as “verismo” – narratives deliberately about ordinary people, not kings or princesses or mythical gods. The story and soul of a young seamstress who makes artificial flowers can be just as worthy of remembrance, her impact massive on the people she loves in her brief life and the millions of people since 1896 who have seen and heard her story. It is Mimi who first says the phrase “dolce malia” or “sweet magic” about how art can affect us, can move us, can comfort us. She speaks for all of us, she speaks to all of us. I hope you enjoy the performance.

John Ramster, Director

Sisukokkuvõte

Pariis: 1960. aasta lõpp ja 1961. aasta

I vaatus

On jõululaupäev aastal 1960. Kaks noort loomeinimest, maalikunstnik Marcello ja poeet Rodolfo elavad vaesuses ühes Ladina kvartali põõningukorteris ja püüavad sooja saada, põletades Rodolfo viimase näidendi käsikirja. Saabuvad nende sõbrad – filosoofiatudeng Colline ja muusik Schaunard. Esimene on pettunud pandimajapidajate ahnusest, aga teine toob ühelt imelikult tööotsalt naastes võidukalt lagedale raha, veini ja toidukraami. Neli boheemlast suunduvad juba ootamatut õnne tähistama, kui tuleb korteriomanik. Neil õnnestub mees purju joota ja nii üüriraha maksmine edasi lükata. Majas läheb elekter ära. Kui teised Café Momus'sse jõule tähistama tõttavad, jääb Rodolfo üht artiklit lõpetama.

Uksel kõlab koputus – see on Mimi, samas hoones elav noor kaunis õmblejanna, kellel on küünla jaoks tuld vaja. Tal on halb ja ta minestab. Rodolfo toob ta teadvusele ning aitab otsida võtit, mille Mimi ära kaotas. Hämaruses puutuvad nende käed kokku ning nad tutvustavad end teineteisele. Nad armuvad. Rodolfo sõbrad hõikavad teda tänavalt, ärgitades teda kohvikusse kiirustama. Rodolfo ja Mimi lähevad koos.

II vaatus

Sama õhtu. Ladina kvartali tänavatel on palju rahvast jõulukinkide otsinguil. Rodolfo tutvustab Mimi'd oma sõpradele. Café Momus's märkab Marcello oma endist kallimat, laulja Musettat rikka vanema mehe Alcindoro käevangus. Marcello püüab naise kärarikkast saabumisest mitte välja teha. Mimi aga imetleb Musetta välimust ja hoiakut, eriti kui ta üht oma tuntud laulu esitab. Musetta flirdib Marcelloga ja otsustab oma suhkruisist lahti saada. Ta teeskleb vigastust ja saadab Alcindoro oma kingi parandama. Marcello ja Musetta avaldavad teineteisele taas tärnanud armastust. Kui teenindaja arve toob, avastavad boheemlased, et on eksikombel kogu Schaunard'i raha ära kulutanud. Musetta laseb teenindajatel kõigi õhtusöögi arve Alcindorole esitada.

VAHEAEG

III vaatus

Mõned nädalad hiljem otsib väsinud ja haige Mimi Marcellot, kes töötab linnaserivas asuvas baaris. Ta kurdab, et Rodolfo armukadedus on nende kooselu võimatuks muutnud ning mees on nende suhte lõpetanud. Marcello nõustub, et Mimi ja Rodolfo ei pruugi kokku sobida. Rodolfo ilmub välja ning Mimi varjub, jäädes kuulama tema vestlust Marcelloga. Rodolfo kuulutab, et tahab Mimist

lahku minna, süüdistades teda flirtimises ja truudusetuses. Marcello pärimise peale tunnistab ta, et armukadedus on ettekääne – Mimi on nii haige, et ta võib surra, kui jääb Rodolfo tõmbetuulega pööningule. Mimi kõhmine reedab ta kohalolu. Mimi püüab Rodolfoga tasakaalukalt hüvasti jätta. Nad otsustavad Rodolfoga kokku jääda kuni kevadeni, mil lahkuminekukurbust on lihtsam taluda kui talvel. Marcello ja Musetta tülitsevad ning lähevad uuesti lahku.

IV vaatus

Paar kuud hiljem. Rodolfo ja Marcello pole pärast Mimist ja Musettast lahkuminekut enam kunstiks inspiratsiooni. Colline ja Schaunard toovad neile süüa ning püüavad neid lohutada. Ootamatult saabub Musetta, kes teatab, et ülimalt nõrk Mimi on allkorrusel. Ta olevat anunud, et ta toodaks tagasi Rodolfo pööningukorterisse surema. Mimi pannakse voodisse. Marcello, Musetta, Schaunard ja Colline lähevad oma asju müüma, et Mimile ravimeid ja sooje riideid osta. Mimi ja Rodolfo meenutavad õhtut, mil nad tutvusid. Kui teised tagasi jõuavad, ütleb Rodolfo, et Mimi magab rahulikult. Tegelikult on tema elu päästmiseks juba liiga hilja.

John Ramster

Synopsis

Paris: late 1960 and 1961

Act I

Christmas Eve 1960: living in poverty in a garret in the Latin Quarter, two young artists, the painter Marcello and the poet Rodolfo try to keep warm by burning the manuscript of Rodolfo's latest play. Their friends, the philosophy student Colline and the musician Schaunard, arrive – the former is defeated by the lack of festive pawnbrokers but the latter triumphantly brings money, wine and food after performing in a very strange gig. The four bohemians are already heading out to celebrate their unexpected good fortune when the landlord arrives. They manage to get the man drunk and blackmail him thus postponing having to pay the rent. There is a power cut. While the others go to Café Momus to celebrate Christmas Eve, Rodolfo stays to finish an article.

There is a knock on the door – it is Mimi, a beautiful young seamstress who lives nearby - she needs a light for a candle. She is unwell and faints. Rodolfo brings her round and helps her look for a key that she has lost. In the darkness, their hands touch, and they introduce themselves. They fall in love. Rodolfo's friends call up to him, urging him to hurry to the café. Rodolfo and Mimi go together.

Act II

The same night. The streets of the Latin Quarter are crowded with people looking for Christmas presents. Rodolfo introduces Mimi to his friends. At the Café Momus, Marcello notices his former lover, the singer Musetta on the arm of Alcindoro, a rich older man. Marcello tries not to let her noisy arrival bother him; Mimi admires Musetta's appearance and attitude, especially when she sings one of her famous songs. Musetta flirts with Marcello and decides to ditch her sugardaddy. She feigns an injury and sends Alcindoro to repair her shoes. Marcello and Musetta declare their renewed love for each other. When the waiter brings the bill, the bohemians discover that they have mistakenly spent all Schaunard's money. Musetta tells the waiters to give Alcindoro the bill for everyone's dinner.

INTERMISSION

Act III

A few weeks later: a tired and ill Mimi looks for Marcello, who is working at a bar on the edge of Paris. She says Rodolfo's jealousy has made their life together impossible, and he has finished their relationship. Marcello agrees that she and Rodolfo may not be suited for each other. Rodolfo appears and Mimi hides, listening to his conversation with Marcello. Rodolfo declares that he wants to leave Mimi, accusing her

of flirting and infidelity. At Marcello's prompting, he admits that jealousy is a pretext, that Mimi is so ill she may die if she stays in Rodolfo's draughty garret. Mimi's coughing betrays her presence. Mimi tries to say goodbye to Rodolfo without hard feelings. She and Rodolfo decide to stay together until spring, when the sadness of separation is easier to bear than in winter. Marcello and Musetta quarrel and split up yet again.

Act IV

A few months later: Rodolfo and Marcello have no artistic inspiration since they parted from Mimi and Musetta. Colline and Schaunard bring some food and try to cheer them up. Musetta arrives unexpectedly, announcing that the extremely weak Mimi is downstairs. She had begged to be brought back to Rodolfo's attic to die. Mimi is put to bed. Marcello, Musetta and Colline go to sell their belongings to buy Mimi medicine and warm clothes. Mimi and Rodolfo remember the evening they met. When the others return, Rodolfo says that Mimi is peacefully sleeping. In reality, it is already too late to save her life.

John Ramster

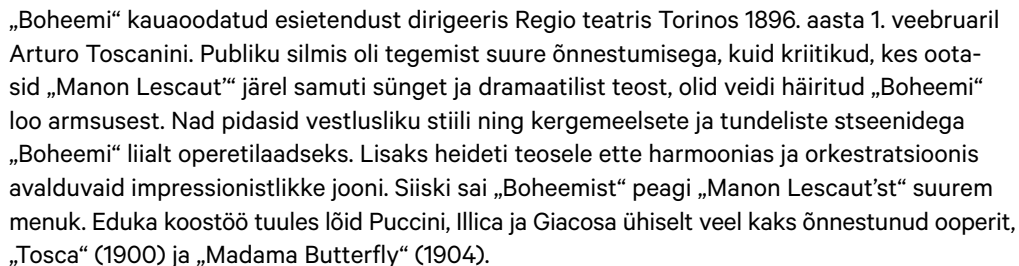

Itaalia helilooja Giacomo Puccini neljavaatuselise ooperi „Boheem“

libreto valmis koostöös Luigi Illica ja Giuseppe Giacosa ja Henri Murger' romaani „Stseene boheemlaselust“ alusel (1847–49). Loomeprotsess kulges üsna vaevaliselt. Algul ei olnud Puccini kindel soovis boheemlastest ooper kirjutada, ehkki libretist Luigi Illica oli teemavaliku suur pooldaja ning lubanud ka ooperi stsenaariumi välja töötada. Juhuslikult avastas Puccini, et tema suurim konkurent Ruggero Leoncavallo oli kirjutamas oma versiooni „Boheemist“ ning sellega üsna kaugele jõudnud. Kahe helilooja vastastikused süüdistused jõudsid massimeediasse. Puccini soov luua „Boheem“ oli nüüd kindel. Muusika ning heliloojale meelepärase libreto kirjutamiseks kulus siiski ligi kolm aastat.

Puccini pidas libreto kirjutamist selle muusikasse seadmisega võrdväärselt oluliseks loometööks. Ta mõtles ooperit kirjutades ka lavastustervikule, nõudes lauljatelt näitlemistehnikate valdamist ning lisades oma libretodesse üksikasjalikke remärke valguskujunduse ja kostüümide

Louis-Henri Murger (1822–1861), kelle proosateose „Stseene boheemlaselust“ ainetel on kirjutatud „Boheemi“ libreto, kujutas esimese prantsuse kirjanikuna boheemlaste eluolusid. Boheemlased viljelesid ebatraditsioonilist, raha ja kombestikku puudutavate ühiskondlike normide välist elu, väärtustasid kogukondlikku eluviisi, loomingut ja vabadust. Seda 1830ndatel Pariisi Ladina kvartalis tärpanud nähtust seostati eelkõige kirjanikega.

Henri Murger, olles uksehoidja ja rätsepa poeg, sai koolis käia kuni 13. eluaastani, hiljem avanes tal võimalus ühe krahvi sekretärina töötades oma haridust täiendada. Murger hakkas luuletusi kirjutama ning lävis Pariisi boheemlasringkonnaga, kuid kannatas pidevas vaesuses süvenevate terviseprobleemide käes. Kirjaniku tuntuim teos, tema eluolude rõõmudest ja mureddest ainst leidnud „Stseene boheemlaselust“, milles ta ise figureerib Rodolfe'i tegelaskujuna, ilmus osade kaupa vahemikus 1847–49. Mõned aastad hiljem avaldas Murger need jutustused kogumikuna, seejärel valmis koostöös näitekirjanik Théodore Barrière'iga teose ainetel menukas näidend.

Revolutsioonieelne rahutus 1830ndate ja 1960ndate Prantsusmaal

Puccini „Boheemi“ tegevustik toimub, nagu Murger' proosateoseski, **1830ndate Pariisis**. Sajandivahetusel olid Prantsusmaad raputanud mitmed pöördelised sündmused, alustades Prantsuse revolutsioonist (1789–1799). Järgnenud perioodil 1792–1814 leidsid aset Napoleoni võimuletõus, sõjad ja häving. Revolutsiooni raugedes kehtestati Esimene Vabariik, Napoleon määrati selle peakonsuliks ning viis aastat hiljem kuulutas ta välja Esimese Keisririigi. 1814. aastal Napoleon tagandati ning Prantsusmaast sai Bourbonide dünastia naasmisel taas kuningriik. Seeläbi põhjustas sajandivahetus pettumust nii võimu ja valdused kaotanud kõrgklassile kui ka neile, kes rahva huvide eest seisis. Ühiskonda valdas samaaegselt millegi uue ootus, kuid ka hirm ja ärevus senikogematu ees.

Bourbonide restauratsiooni käigus riiki juhtima asunud kuningas Louis XVIII poliitiliselt mõõdukale valitsusajale järgnes tema venna, Charles X tõus troonile (1824) ning poliitika pöördus järsult äärmuslusse. 1830. aasta 26. juulil avaldatud keelud, mis piirasid hulka põhiseaduses sätestatud vabadusi, mõjusid liberaalidele ohu märgina. Rahvas läks tänavatele oma õiguste nimel protestima ning puhkes Juulirevolutsioon, tuues kaasa Charles'i troonist loobumise. Kodanlastel õnnestus revolutsiooni käigus kindlustada endale eesolevaks perioodiks ühiskondlikult parem positsioon, teisalt hoogustas see areng küllap ka boheemluse levikut.

John Ramsteri lavastuse „Boheem“ sündmused leiavad aset Pariisis 1960. ja 1961. aastal. **1960ndate jooksul** sai II maailmasõjast vaevaliselt taastunud Prantsusmaale osaks järsk majandustõus, seda eelkõige tugevale riiklikule kontrollile allutatud kapitalistliku korra toimel. Ehkki majandus õitses, valdas ühiskonda sügav ebavõrdsus ning demokraatia kiratses. Töölisklass pidi taluma tempoka majandustõusuga kaasnenud tööjõupuuduse tõttu suurenenud töökoormust, töötades pidevalt üle 50 tunni nädalas. Naised olid ühiskondlikult veel üsna allasurutud ega võinud enne aastat 1965 abikaasa loata töötada, keha ja seksuaaltervisega seotud vabadustest rääkimata.

Noorem põlvkond pidas Prantsusmaal kehtivat autokraatlikku, traditsioonilist riigikorda justkui healoomuliseks diktatuuriks, seda enam et mujal lääne ühiskonnas levisid juba vabamad mõtteviisid ja noortekultuur. 1968. aasta kevadeks oli pinge sedavõrd kasvanud, et üle riigi puhkesid üliõpilaste protestid, mis tipnesid maikuu Pariisi Ladina kvartalis aset leidnud mässuga. Mai keskpaigas liitusid protestidega ka tööliste ametiühingud. Kõiksugu elujärge ja vabadusi parandavatele nõudmistele lisaks protestiti selle nimel, et 1959. aastal presidendiks saanud Charles de Gaulle ametist tagandataks. Laialdasele vastu seisule vaatamata saavutas de Gaulle taas valimisvõidu ning taandus ametist alles aasta hiljem korraldatud referendum tulemusena.

Risto Joost on alates 2020. aasta sügisest Vanemuise teatri muusikajuht ja peadirigent, 2024. aasta sügisest Saksamaal Württembergi Kammerorkestri peadirigent, 2009. aastast Rahvusooper Estonia koosseisuline dirigent. Vanemuise muusikajuhi ja peadirigendina on Joost algatanud koostöö Heino Elleri Muusikakooliga iga-aastase kontserdi „Tulevikumuusikud“ näol, lisaks on ta üks Vanemuise hooaja avafestivali eestvedajatest ning on ellu kutsunud iga-aastase hingedepäeva kontserdi traditsiooni. Samuti on Joost publiku ette toonud ooperilavastusi nii maailmaklassika kui kodumaiste algupärandite seast, nende hulgas Mozarti „Don Giovanni“ (2021), Wagneri „Tristan ja Isolde“ (2022), Händeli „Julius Caesar“ (2023), Puccini „Turandot“ (2024), Purcell „Kuningas Arthur“ (2025), Varrese „Põrgupõhja uus Vanapagan“ (2022), Kaumanni „Kaubamaja“ (2022) ja Tambergi „Cyrano de Bergerac“ (2023). Eesti Rahvusringhäälingu muusikatoimetajad valisid Joosti aasta muusikuks 2018 kõrgete väärtuste kandmise ja edasiandmise eest muusikas. 2006 ja 2016 pälvis Eesti Muusikanõukogu helikunsti sihtkapitali aastapreemia, 2011 Vabariigi Presidendi Kultuurirahastu noore kultuuritegelase preemia ning 2022 Eesti Teatriauhindade muusikaauhinna. 2025. aastal tunnustati Joosti Eesti Kultuurkapitali helikunsti valdkonna peapreemiaga. Joost on juhatanud mitmeid rahvusvaheliselt tunnustatud orkestreid nagu Bergen Filharmoonikud, Veneetsia Teatro La Fenice orkestrit, Peterburi Maria Teatri orkestrit, Sevilla Kuninglikku Sümfooniaorkestrit jt. Eestis olnud Tallinna Kammerorkestri peadirigent (2013–2019), juhatanud Eesti Riiklikku Sümfooniaorkestrit ja teisi. Samuti on Joost seisnud dirigendina mitmete kõrgelt hinnatud kooride ees: Madamaade Kammerkoor (peadirigent 2011–2015), Leipzigi MDR Raadiokoor (kunstiline juht 2015–2019), Rootsi Raadio koor, Ars Nova Copenhagen jt.

John Ramster on rahvusvaheliselt edukas ooperilavastaja, õppejõud ja kirjanik. Ta on lõpetanud Cambridge'i ülikooli ning on Londoni Guildhalli Muusika- ja Draamakooli lauluosakonna abijuht. Hiljutisi lavastusi: Wagneri „Lendav hollandlane“ (Trondheimi ja Kildeni Ooper), Donizetti „Armujook“ (Jyväskylä Ooper), Puccini „Õde Angelica“, Mascagni „Talupoja au“, Leoncavallo „Pajatsid“, Tšaikovski „Jevgeni Onegin“ (kõik West Green Opera Festival), Mozarti „Don Giovanni“ (Kildeni Ooper), Händeli „Alcina“, „Julius Caesar“ ja „Radamisto“, Mozarti „Võluflööt“ (kõik Guildhall), Mozarti „Figaro pulm“ (Islandi Rahvusooper), Wagneri „Lendav hollandlane“, Bizet' „Carmen“ (mõlemad Bergen Rahvusooper), Mozarti „Figaro pulm“ ja „Võluflööt“ (mõlemad Turu ooperifestival), Donizetti „Lucia di Lammermoor“ (Belgradi Rahvusooper, parima lavastuse preemia), Mozarti „Don Giovanni“ (Opera Faber) jpt. UK rändtrupi Merry Opera jaoks loodud arvukate lavastuste seas on „Messias“, mida on 13 aasta jooksul mängitud üle 120 korra. Ramsteri romaani „Ladies' Man“ on tõlgitud seitsmesse keelde, praegu kirjutab ta ooperilauljatele mõeldud näitlemisõpikut. Järgmisena on tema lavastajakäe all valmimas Mozarti „Così fan tutte“ (Merry Opera) ja Puccini „Boheem“ (Wild Arts Opera).

Bridget Kimak on omandanud kunsti eriala, seejärel õppinud teatrikunstnikuks Bristol Old Vic Teatrikoolis. Ta on loonud lava- ja kostüümikujundusi lavastustele nagu Wagneri „Lendav hollandlane“ (Trondheimi Ooper, Kildeni Ooper), Rossini „Tuhkatriinu“ (Landestheater Detmold), Leoncavallo „Pajatsid“ (Opera Holland Park, London), Mozarti „Don Giovanni“ (Kildeni Ooper), Mozarti „Figaro pulm“ (Islandi Ooper), Wagneri „Lendav Hollandlane“ (Bergeni Rahvusooper), Mozarti „Võluflööt“ ja „Figaro pulm“ (mõlemad Turu Ooperifestival), Rossini „Sevilla habemeajaja“ (Taani Jüütimaa Ooper), Rossini „Teekond Reimsi“ ja Händeli „Semele“ (mõlemad Chicago Ooperiteater), „Sixty Minute Cinderella“ Rossini ooperi ainetel (Londoni Kuninglik Ooper ja Linbury Teater), Sondheimi „Saturday Night“, lisaks arvukatele lavastustele Guildhalli Muusika- ja Draamakoolis, Londoni Kuninglikus Muusikaakadeemias, Londoni Kuninglikus Muusikakolledžis ja Põhja-Inglismaa Kuninglikus Muusikakolledžis.

Palle Palmé on valguskujunduse erialal üks Euroopa hinnatumaid spetsialiste. Rootsisis on ta pälvinud Kuldse Maski teatriauhinna (Guldmasken). Lisaks on teda viiel järjestikusel aastal (2018–2023) tunnustatud BroadwayWorld Rootsi auhinna; 2020. aastal nimetati tema töö muusikalile „GHOST“ kümnendi valguskujunduseks. Ta on kavandanud valguskujunduse enam kui 230 muusikalile üle kogu maailma, samuti ooperitele ja draamalavastustele ning arvukatele suurüritustele. Teinud koostööd Monte Carlo Balletiteatriga, Cullbergbaletten'iga ja Rahvusooperiga Estonia. Vanemuise teatris on Palmé osalenud selliste muusikalide lavalettoomises nagu Elton Johni „Aida“, Webberi „Jesus Christ Superstar“, „Cats“, „Evita“ Bernsteini „West Side Story“, Ulvaeuse ja Anderssoni „Chess“, Styne'i „Sugar“, Kander/Ebbi „Ämbliknaise suudlus“ ja „Cabaret“, Hammersteini „Helisev muusika“, Richard M. Shermani ja Robert B. Shermani „Mary Poppins“, Jacobs/Casey „Grease“ ja Andrew Lloyd Webberi „Ooperifantoom“. Lisaks on ta Donizetti ooperi „Maria Stuarda“ valguskujunduse autor.

Vanemuise ooperikoor / Vanemuine Opera Chorus

Kaja Ilmjärv, Helen Nõmm, Helen Hansberg, Grete Oolberg, Silja Lani, Marika Villemson, Siiri Koodres, Marta Burgoa, Ursula Roomere, Katrin Kapinus, Diana Silova, Eve Kivisaar, Kristel Oja, Hanna Auziak, Sofiia Chaika, Lembi-Liis Ebre, Rael Rent,

Rainer Aarsalu, Edgar Mikk, Oliver Timmusk, Tarmo Teekivi, Aleksander Lumi, Hisatoshi Nezu, Jacques Louw, Egon Laanesoo, Artur Nagel, Risto Orav, Uku-Markus Simmermann, Ruudo Vaher, MyungHwan Jang, Janari Jorro ja külalisena Johan Kütt, Siim Kornel

Tartu Karlova kooli lastekoor / the Tartu Karlova School children's choir

Juhendajad / Instructors Vilve Maide, Annelii Traks

Agnessa Merliina Kilk, Lenna Kannel, Liise Marii Jürma, Linda Villako, Lorely Rosenthal, Mari Mikelsaar, Mari Vernik, Ragne Klaus, Sandra Ševtšuk

Andres Aule, Gregor Viidul, Henri Raudnagel, Marten Soo, Rasmus Haav, Stefan Simanis, Stephan Kespre

Vanemuise sümfooniaorkester / Vanemuine Symphony Orchestra

Muusikajuht ja peadirigent/Music Director and Chief Conductor Risto Joost

Orkestri kontsertmeister/Orchestra's Concertmaster Federico Mechelli Uhl*

Lavasolistid/Stage Soloists Kerstin Laanemets, Marion Strandberg, Kristjan Lume,
Laura Vaht (flööt / flute); Priit Rusalepp, Marti Suvi, Viljar Lang (trompet / trumpet);
Ilmar Varjun (trumm / drum)

I viiul/I Violin Liam Keneally, Marta Mutso**, Andri Annus**, Laura Miilius-Koddanipork**,
Evelin Tammiku, Susann-Elisabeth Kisla, Eva Aarnis, Vitalij Regensperger, Anne Vellomäe

II viiul/II Violin Anna Samsonova*, Myroslava Bukata**, Laura Kuusma, Žanna Toptši,
Hille Niilisk-Rees, Triinu Raudver, Pille Triin Voolaid

Vioola/Viola Kadri Rehema*, Daria Motovilova**, Maria Ridbeck, Tiina Enniko,
Hanno Mait Maadra, Ruta Kulikovska

Tšello/Cello Lauri Sõõro*, Camillo Cabassi**, Heli Ilumets, Olga Raudonen,
Marina Peleševa, Sofya Ogarkova

Kontrabass/Contrabass Hanna-Ingrid Tominga*, Linda Viller*, Aivar Eimra**,
Jaanus Roosileht, Rena Selliov

Harf/Harp Lisanne Rull, Kai Visnapuu

Flööt/Flute Kerstin Laanemets*, Marion Strandberg**, Kristjan Lume

Oboe Anna Šulitšenko*, Anastasiia Cherniak**, Maimu Kaarde

Klarnet/Clarinet Margus Vahemets*, Man-Chi Chan, Heimo Hodanjonok

Fagott/Bassoon Kulvo Tamra*, Stefan Heinrich Kerstan**, Johanna Tuvi

Metsasarv/French horn Jaewook Sung*, Christian Fisalli, Kristiina Luik, Richard Tamra

Trompet/Trumpet Priit Rusalepp*, Marti Suvi**, Viljar Lang, Karl Vakker

Tromboon/Trombone Kait Tiitso*, Hendrik Jaak Sepp, Rain Kotov, Aivo Koddanipork

Cimbasso Andoni Moñux Ugalde

Löökpillid/Percussions Alessandro Beco*, Andrea Radi**, Ilmar Varjun, Jorge Lopez Renes

Muusikaosakonna lavameistrid/Music Department's Stage Technicians Sander Lääts, Raul Potter

* orkestri pillirühma kontsertmeister/the instrument section's concertmaster

** orkestri pillirühma abikontsertmeister/the instrument section's assistant concertmaster

Teatrijuht / General Manager Aivar Mäe

Muusikajuht / Music Director Risto Joost

Balletijuht / Ballet Director Jevgeni Grib

Draamajuht / Drama Director Tiit Palu

Lavastusala / Production Department Karis Hindriksoo-Pitsi, Lisett Soomäe

Lavameistrid / Stage Technicians Rello Lääts, Ken-Konrad Kerm, Madis Toimla,
Mart Visnapuu, Sergei Ivanov, Reigo Harkmann, Andre Luik, Sten Gussakov,
Markus Kõrkjas, Paap Nõmm, Karl-Markus Lõhmus

Dekoratsiooniala / Stage Set Department Marika Raudam, Mait Sarap, Taavi Kask,
Innari Toome, Ain Austa, Andres Lindok, Katrin Pahk, Leenamari Pirn,
Jane Aus, Terje Kiho, Indrek Ots, Mart Raja, Karmo Kiivit, Einar Pallas

Kostüümiala / Wardrobe Department Liisi Ess, Ivika Jõesaar, Triin Isak, Külli Kukk,
Ruth Rehme-Rähni, Edith Ütt, Elli Nõps, Inkeri Orasmaa, Valentina Kalvik, Irina Medvedeva,
Tia Nuka, Natalja Malinen, Kaire Arujõe, Olga Vilgats, Anneli Vassar, Heli Kruuse, Riina Seeblum,
Reet Vaga, Ivi Vels, Ljubov Guzun, Toomas Vihermäe, Juta Reben, Ljudmila Nikolajeva

Riietusala / Costume Warehouse Raina Varep, Eva Kõiv, Anu Kõiv,
Kadri Kangur, Katariina Talts, Kaidi Mikk

Grimm ja soengud / Make Up and Hair Stylists Anneliis Punnar, Viktoria Rüster,
Karoliina Liivak, Mare Kuul, Rutt Laikask

Rekvisiidiala / Stage Prop Department Liina Martoja, Brigita Värnik, Nele-Liis Raud,
Astrid Põhako, Mirka Porrassalmi, Kaie Uustal

Valgusala / Lighting Department Andres Sarv, Tõnu Eimra, Tõnis Järs, Kaspar Aus,
Villu Adamson, Madis Fuchs, Markus Vahtramäe, Tauri Kõtsi

Heli- ja videoala / Audio-Visual Department Andres Tirmaste, Vaiko Vreimann,
Hendrik Ilves, Andreas Kangur

Muusikaosakond / Music Department Kätlin Hoop, Eleri Helimets, Kärt Suurlaht

Kavalehe teostus / Program Team:

Koostanud ja tõlkinud / Texts and translations by Kerttu Piliste

Kujundanud / Design by Katrin Leement

Lavaproove pildistanud / Rehearsal photos by Maris Savik

Kasutatud materjalid: *Encyclopedia Britannica*; Jonah Birch, „How Beautiful It Was“, *Jacobin*,
<https://jacobin.com/2018/05/how-beautiful-it-was> (23.05.2018); Mosco Carner, „Giacomo Puccini
(II)“, in *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*, ed. by Stanley Sadie, Vol. 15.

Emakeelne kultuur on hindamatu väärtus.

30. detsembril 2006 asutasime Vanemuise Fondi, et hoida ja toetada Eesti teatrikunsti.

Lubame hea seista fondi käekäigu eest

Olga Aasav, Kalev Kase, Mart Avarmaa, Tartu linn

Vanemuise Fond on loodud teatri töötajate erialase arengu ja koolituse toetuseks. Fondi on võimalik teha annetusi:

SA Tartu Kultuurkapital / Swedbank IBAN: EE092200221011379347, SWIFT: HABAE2X

SEB Pank IBAN: EE251010102052050006, SWIFT: EEUHEE2X

Märksõna: VANEMUISE FOND

Suur aitäh teile Vanemuise fondi poolt:

Olga Aasav, Andrus Ansip, Mart Avarmaa, Alar Kroodo,

Kalev Kase, Mati Kermas, Eero Timmermann,

Tartu linn, Vanemuise advendikontserdil annetajad

Teatri peatoetaja

Aasta toetaja

Aasta toetaja

Aasta toetaja

Autopartner

Suvekontserdi peatoetaja

Hotellipartnerid

Grimmipartner

Partnerid

KULTUURIMINISTEERIUM

Kanname elamusi

Kõige mõnusam aeg ootab

CASINO
FENIX

*Parustame
omadesse*

Tähelepanu! Tegemist on hasartmängu reklaamiga. Hasartmäng pole sobiv viis rahaliste probleemide lahendamiseks. Tutvuge reeglitega ja käituge vastutustundlikult!

ELAMUSTEKS LOODUD

TOYOTA COROLLA CROSS

Teatrielamuste toetaja
amservauto.ee

AMSERV
TOYOTA ON MEIE HING

Pakume üheskoos enam

**LYDIA
HOTEL**

www.lydia.ee
Ülikooli 14, Tartu

DORPAT

www.dorpat.ee
Soola 6, Tartu

vanemuine.ee